

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૧૫૭૫/૨૦૧૭

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાની

સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહીઆ

સહી/-

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	ના
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

ચંદે જયંતિ ભાચુ. અપીલકર્તા

(ઓ)/અરજદાર (રો)

વિરુદ્ધ

ચુંટણી અધિકારી અને મામલતદાર અને ૩.

સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર નં. ૧-૨ તરફે વકીલ શ્રી જિનેશ એચ. કાપડિયા

સામાવાળા નં. ૧ તરફે એજુપી શ્રી શિરિષ ગોહિલ

સામાવાળા નં. ૨ તરફે વકીલ શ્રી હિરેન એમ. મોદી

સામાવાળા નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી નિલેશ પંડ્યા સાથે વકીલ શ્રી હરેશ
એચ. પટેલ

સામાવાળા નં. ૪ તરફે વકીલ શ્રી એચ. એસ. મુન્શો

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાની

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહીઆ

તારીખ: ૨૮/૦૩/૨૦૧૭

કેવિયેટ ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહીઆ દ્વારા)

(૧) હાલની રિટ પિટિશન ચૂંટણી પિટિશન ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર પ્રિન્સિપાલ સિવિલ જજ, નાલિયા, જિલ્લા કચ્છ દ્વારા આંક-૫ હેઠળ આપવામાં આવેલા એકપક્ષીય મનાઈ હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેમાં અરજદારોને ઉપ-સરપંચની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે.

(૨) મહત્વની હકીકતો:

૧) દુમરા પંચાયત, તાલુકા અબ્દાસા, જિલ્લા કચ્છની સામાન્ય ચૂંટણી ૨૭. ૧૨. ૨૦૧૬ પર યોજાઈ હતી. અરજદારોએ વોર્ડ નંબર ૭ અને પમાંથી ચૂંટણી લડી હતી અને સભ્યો તરીકે ચૂંટાયા હતા. ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૮૩ની કલમ ૫૧ (જ) મુજબ ચૂંટણીના પરિણામ પછી (હવે પછી તેને "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે), ચૂંટાયેલા સભ્યોમાંથી ઉપ-સરપંચની પસંદગી માટે ચાર અઠવાડિયાની અંદર પ્રથમ બેઠક યોજવી જરૂરી હતી. પંચ તરીકે ચૂંટાયેલા સામાવાળા નંબર ૨એ પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો

ઈનકાર કર્યો હતો. આથી તાલુકા વિકાસ અધિકારીએ ૦૩.૦૧.૨૦૧૭ ના આદેશ દ્વારા સામાવાળા નંબર ૧ ને ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર નિર્ધારિત બેઠકના પીઠાસીન અધિકારી તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા.

૨) તે અરજદારોનો કેસ છે કે સામાવાળા નંબર ૨એ કાયદાની કલમ ૩૧ હેઠળ કાયદાની કલમ ૩૧ (૧) માં વર્ણવ્યા મુજબ ૧૫ દિવસના સમયગાળાની બહાર ૨૦૧૭ની ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી હતી, માત્ર એ જોવા માટે કે અરજદારો ચૂંટણી લડી શકે નહીં અને ૧૯.૦૧.૨૦૧૫ પર યોજાનારી પ્રથમ બેઠકમાં ઉપ-સરપંચને મત આપી શકે નહીં. ઉપરોક્ત ચૂંટણી અરજીની સાથે, વચગાળાના મનાઈ હુકમ માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમાં અરજદારોને પ્રથમ બેઠકમાં ઉપ-સરપંચની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૩) ચૂંટણી અરજી તેમજ મનાઈ હુકમ અરજી રજૂ કરવા પર, ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર, કોર્ટે ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર અરજી આંક-૫ હેઠળ એકપક્ષીય મનાઈ હુકમ પસાર કર્યો, જેમાં અરજદારોને ઉપ-સરપંચની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો.

અરજદારોને ૧૮.૦૧.૨૦૧૭ પર માત્ર ૬ વાગ્યે મનાઈ હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, બીજા દિવસે, તેઓએ સામાવાળા નંબર ૧ ને તેમજ તલાટીને લગભગ ૧૨. ૩૦ વહેલા વાગ્યે ૧૮.૦૧.૨૦૧૭ પર ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી મુલતવી રાખવા માટે અરજી કરી હતી. જો કે, વાંધો હોવા છતાં, સામાવાળા નંબર ૧ ચૂંટણી સાથે આગળ વધ્યો. અરજદારો ચૂંટણી લડવા માટે હાજર રહી શક્યા ન હોવાથી અને ઉપ-સરપંચ માટે મત આપી શક્યા ન હોવાથી, સામાવાળા નંબર ૩ બિનહરીફ તરીકે ચૂંટાયા હતા. આથી, અરજદારોએ ઉપ-સરપંચની તારીખ ૧૮.૦૧.૨૦૧૭ ની ચૂંટણીને રદ કરવા અને રદ કરવાની વિનંતી કરતી વર્તમાન અરજી દાખલ કરી છે અને ડુમરા ગ્રામ પંચાયત માટે ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે નવી બેઠક યોજવા માટે નિર્દેશ પણ માંગ્યો છે.

- (૩) અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી જિનેશ કપાડિયાએ રજૂઆત કરી છે કે મુખ્ય ન્યાયાધીશે ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર અરજદારોને ઉપ-સરપંચની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા પર એકપક્ષીય મનાઈ હુકમ આપવામાં ભૂલ કરી છે કારણ કે કાયદાની કલમ ૩૧ (૧) હેઠળ મુખ્ય દીવાની ન્યાયાધીશને વચગાળાનો મનાઈ હુકમ આપવાની સત્તા આપવામાં આવી નથી. તેમણે કાયદાની કલમ ૫૧ (૫) પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં એવું કહેવામાં

આવ્યું છે કે જો કોઈ સરપંચની પસંદગી કરવામાં નિષ્ફળતા રહી હોય અથવા જ્યારે ચૂંટાયેલા સરપંચ હોદ્દો સંભાળવા તૈયાર ન હોય, તો આવી ગ્રામ પંચાયતની પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા સક્ષમ અધિકારી નિમણૂક કરે તેવા અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવશે. તેમણે જણાવ્યું છે કે વર્તમાન કેસમાં નિર્વિવાદ હકીકત એ છે કે સામાવાળા નંબર ૨એ ઉપ-સરપંચની બેઠકમાં સરપંચ તરીકે અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કર્યો હોવા છતાં, તેમણે સભ્ય તરીકે તેમાં હાજરી આપી હતી અને સામાવાળા નંબર ૩ને ઉપ-સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હોવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કારણ કે ત્યાં કોઈ સ્પર્ધા નહોતી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ ના વચગાળાના આદેશને કારણે અરજદારોને ૧૮.૦૧.૨૦૧૭ ની બેઠકમાં ભાગ લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી. પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં, તેમણે શામ લાલ વિરુદ્ધ રાજ્ય ચૂંટણી પંચ, એ. આઈ. આર. ૧૯૯૭ પી. એચ. ૧૬૪ અને જગન્નાથ પુંડલિક અને અન્યો વિરુદ્ધ સુખદેવ ઓંકાર વાનખેડે, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૭ બોમના કેસમાં ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

૩૧૭.

- (૪) સામાવાળા નંબર ૪ ઓથોરિટી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી મુનશોએ જણાવ્યું છે કે તત્કાલીન તાલુકા વિકાસ અધિકારી, અબ્દાસા તાલુકા પંચાયતે ૦૩.૦૧.૨૦૧૭ પર આદેશ પસાર કર્યો હતો કે ડુમરા ગ્રામ

પંચાયતની પ્રથમ બેઠક ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર ૨ વાગ્યે બોલાવવામાં આવે:૦૦ કાયદાની કલમ ૫૧ની જોગવાઈઓ અનુસાર ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે તા. કાયદાની કલમ ૫૧ (૫) હેઠળ નિર્ધારિત સંજોગો જરૂરી હોય તો મામલાતદારના કાર્યાલયના એક શ્રી અબ્દાસાની પીઠાસીન અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. રેકૉર્ડ મુજબ, કાર્યસૂચિની એક નકલ સરપંચ તેમજ સાત સભ્યોને ૦૯.૦૧.૨૦૧૭ પર આપવામાં આવી હતી. ગ્રામ પંચાયતની પ્રથમ બેઠક ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર યોજાઈ હતી અને તેમાં સરપંચ અને ગ્રામ પંચાયતના અન્ય ત્રણ સભ્યોએ હાજરી આપી હતી, પરંતુ સરપંચે બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કરતા અધિકૃત અધિકારી શ્રી કે. એન. ગાવરી, નાયબ મામલાતદારે બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી હતી અને કામકાજ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું અને એક શ્રી ધર્મેન્દ્રસિંહ લાલસિંહ રાઠોડને ઉપ-પંચ તરીકે ચૂંટાયા હોવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. તાલુકા વિકાસ અધિકારીના પ્રતિનિધિ તરીકે ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ ની બેઠકમાં તાલુકા પંચાયતનો કોઈ કર્મચારી હાજર ન હતો. હાજરી રજિસ્ટર દર્શાવે છે કે તે મુજબ વર્તમાન અરજદારો ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ તારીખની બેઠકમાં હાજર ન હતા.

(૫) સામાવાળા નંબર ૨ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી હીરેન મોદીએ ચુકાદો અનામત રાખ્યા બાદ સોગંદનામું રજૂ કર્યું છે. તે જ સ્વીકારવામાં

આવે છે અને રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવે છે. એફિડેવિટ પરથી એવું બહાર આવ્યું છે કે સામાવાળા નંબર ૨ એક પ્રામાણિક માન્યતામાં હતા કે ચૂંટણી અરજી પેલિંગ હોવાથી તેમણે બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાની જરૂર નહોતી અને તલાટી બેઠકની અધ્યક્ષતા કરે તે વધુ સારું રહેશે. સોગંદનામામાં એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે તેમણે ક્યારેય બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કર્યો ન હતો અને કેટલીક વ્યક્તિઓની ગેરમાર્ગે દોરેલી સૂચનાઓ હેઠળ તેમણે તેની અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

(૬) સામાવાળા નંબર ૩ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિલેશ પંડ્યાએ જણાવ્યું છે કે બેઠક બોલાવતી વખતે અનુસરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા, જેમાં સામાવાળા નંબર ૩ ચૂંટાયા હતા, તે ન્યાયી અને યોગ્ય હતી. તેમણે ખાસ જણાવ્યું છે કે બેઠકની તારીખે, એટલે કે ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ અરજદારો હાજર રહ્યા ન હતા અને તેથી, તાલુકા વિકાસ અધિકારી દ્વારા તારીખ ૦૩.૦૧.૨૦૧૭ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ મુજબ બેઠક યોજવી જરૂરી હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે ઉપરોક્ત બેઠક દરમિયાન, ઉપ-સરપંચ માટે માત્ર એક જ અરજી એટલે કે જવાબ આપનાર સામાવાળા નંબર ૩ આપવામાં આવી હતી અને સાત સભ્યોમાંથી ચાર સભ્યો હાજર હોવાથી, ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત (ઉપ-સરપંચ) ચૂંટણી નિયમો, ૧૯૯૪ના નિયમો ૭ અને ૮ હેઠળ જરૂરી પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી હતી. તેમણે દલીલ કરી

છે કે બેઠક પૂર્ણ થયા પછી અને પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા પછી, અરજદારોએ લગભગ ૩ વાગ્યે ચૂંટણી અધિકારીને વાંધા અરજી આપી હતી:૦૫ પી. એમ આમ, તેઓ જણાવે છે કે, ઉપ-સરપંચને ચૂંટવા માટે પ્રથમ બેઠકમાં માત્ર એક જ એજન્ડા હોવાથી, બેઠક પૂર્ણ થઈ હતી અને જવાબ આપનાર સામાવાળા નંબર ૩ ને ઉપ-સરપંચ તરીકે યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, તેથી, વર્તમાન અરજદારો દ્વારા આપવામાં આવેલી વાંધા અરજી વ્યવહારીક રીતે નિર્રથક બની ગઈ હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે વર્તમાન અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલી ફરિયાદને સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં ખૂબ જ સારી રીતે ઉશ્કેરવામાં આવી શકે છે કારણ કે અરજદારો ઉપરોક્ત દાવામાં પહેલેથી જ હાજર થઈ ચૂક્યા છે.

(૭) અમે સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યા છે. રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પણ તપાસવામાં આવે છે.

(૮) જે હકીકતો વિવાદમાં નથી તે એ છે કે અરજદારોએ ઉપરોક્ત વોર્ડની ચૂંટણી જીતી હતી. કાયદાની કલમ ૫૧ (જ) મુજબ ચૂંટણીના પરિણામ પછી, ચૂંટાયેલા સભ્યોમાંથી ઉપ-પંચની પસંદગી માટે ચાર અઠવાડિયાની અંદર પ્રથમ બેઠક યોજવી જરૂરી હતી. પંચ તરીકે ચૂંટાયેલા સામાવાળા

નંબર ૨એ પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સામાવાળા નં. ૪, એટલે કે તાલુકા વિકાસ અધિકારીએ ૦૩.૦૧.૨૦૧૭ ના આદેશ દ્વારા સામાવાળા નંબર ૧ ને અધિનિયમની કલમ ૫૧ (૫) ની જોગવાઈ અનુસાર ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર યોજનારી બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. ઉપરોક્ત આદેશ સ્વયંસિદ્ધ છે કે સામાવાળા નં. ૨ તેમણે પંચ તરીકે બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

(૯) જ્યાં સુધી અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલની વાત છે, કાયદાની કલમ ૩૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં સિવિલ જજ દ્વારા વચગાળાનો મનાઈ હુકમ આપવાની સત્તાઓની ગેરહાજરીનો સંબંધ છે, તે હવે સંપૂર્ણ નથી, કારણ કે આ અદાલતે, વિશેષ દીવાની અરજીઓ નં. ૭૨૩/૨૦૧૭ અને ૧૫૦૭/૨૦૧૭ માં કરવામાં આવેલી સમ તારીખના આદેશ દ્વારા તેમાં નિર્ધારિત વિગતવાર કારણો માટે એવું માન્યું છે કે સિવિલ જજ પાસે કાયદાની કલમ ૩૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં આદેશ ૩૯ નિયમો ૨ અને ૩ હેઠળ વચગાળાનો મનાઈ હુકમ પસાર કરવાની કોઈ સત્તા નથી. ચૂંટણીની માન્યતા. ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પ્રસ્તાવિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, મુખ્ય સિવિલ જજ દ્વારા નીચે દર્શાવેલ '૧૭/૦૧/૨૦૧૭' તારીખનો એકપક્ષીય આદેશ, કાયદાના કોઈ

પણ અધિકાર વિના અને તેના અધિકારક્ષેત્રની સીમાની બહાર હોવાથી, ટકાવી શકાતો નથી.

(૧૦) અગાઉના ફરમાં વર્ણવ્યા મુજબ, નીચેની અદાલત દ્વારા ચૂંટણી અરજી નં. ૧૦/૨૦૧૭ પર ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર આપવામાં આવેલા એકપક્ષીય હુકમને કારણે અરજદારોને બેઠકમાં ભાગ લેવાથી રોકવામાં આવ્યા હતા. બેઠકની વિગતો દર્શાવે છે કે સામાવાળા નં. ૨ તેમણે પંચ તરીકે નહીં પણ સભ્ય તરીકે બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી હતી. પરિણામે, સામાવાળા નં. ૩ અરજદારોની ભાગીદારીની ગેરહાજરીમાં ઉપ-પંચ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. અમારા માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં, બેઠક યોજવાનો સંપૂર્ણ ભાગ કાયદાની કલમ ૫૧ (૫) ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન છે. કાયદાની કલમ ૫૧ (૧), (૪) અને (૫), જે હાલમાં સુસંગત છે, તે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

“૫૧. (૧) ગ્રામ પંચાયતની રચના પર અથવા કલમ ૧૩ હેઠળ અથવા આ અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ તેના પુનર્ગઠન પર, પંચાયતના સભ્યોમાંથી ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે તેની પ્રથમ બેઠક બોલાવવામાં આવશે.

(૪) સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવી કલમ ૧૫ હેઠળ સામાન્ય ચૂંટણીમાં ચૂંટાયેલા સભ્યોના નામ પ્રકાશિત કરવામાં આવે તે તારીખથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર આ બેઠક યોજવામાં આવશે; પરંતુ જો ઉપરોક્ત ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર કોઈ દિવસ નક્કી કરવામાં ન આવે તો, સક્ષમ સત્તામંડળે રાજ્ય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા અધિકૃત અધિકારી અથવા સત્તામંડળને આ હકીકતની જાણ કરવી પડશે અને રાજ્ય સરકાર અથવા યથાસ્થિતિ, ઉપરોક્ત અધિકારી અથવા સત્તામંડળ નિર્દિષ્ટ કરે તે દિવસે બેઠક યોજવી પડશે.

(૫) ગ્રામ પંચાયતના કિસ્સામાં, જ્યાં સરપંચને ચૂંટવામાં નિષ્ફળતા મળી હોય અથવા જ્યાં ચૂંટાયેલા સરપંચે હોદ્દો સંભાળવાની ઇચ્છા ન હોય, ત્યાં આવી ગ્રામ પંચાયતની પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા સક્ષમ અધિકારી આદેશ દ્વારા તે વતી નિમણૂક કરે તેવા અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવશે. આવા અધિકારીને એવી સત્તાઓ હશે અને તે નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી પ્રક્રિયાનું પાલન કરશે પરંતુ તેમને મત આપવાનો અધિકાર નહીં હોય. "

કાયદાની કલમ ૫૧ની પેટા-કલમ (૫) નું ખાલી વાંચન દર્શાવે છે કે તેમાં બે આકસ્મિકતાઓની કલ્પના કરવામાં આવી છે જેમાં સક્ષમ સત્તામંડળે ગ્રામ પંચાયતની પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવા માટે એક અધિકારીની નિમણૂક કરવી જરૂરી છે: પ્રથમ, જ્યાં સરપંચને ચૂંટવામાં નિષ્ફળતા મળી છે; અને બીજું, જ્યાં ચૂંટાયેલા સરપંચ હોદ્દો સંભાળવા તૈયાર નથી. આ કાયદો સ્પષ્ટપણે એવી પરિસ્થિતિની કલ્પના કરતો નથી કે જ્યાં ચૂંટાયેલા સરપંચ હોદ્દો સંભાળ્યા પછી પ્રથમ બેઠકમાં ભાગ લે પરંતુ તેની અધ્યક્ષતા ન કરે. જો ચૂંટાયેલા સરપંચે હોદ્દો સંભાળ્યો હોય, તો તેની/તેણીની પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાની ફરજ છે. અલગ રીતે કહીએ તો, એકવાર ચૂંટાયેલા સરપંચે હોદ્દો સંભાળી લીધા પછી, સક્ષમ અધિકારીને હવે પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા માટે અધિકારીની નિમણૂક કરવાની સત્તા નથી. જો કે, આપેલ કિસ્સામાં, જો ચૂંટાયેલા સરપંચ તેના/તેણીના નિયંત્રણ બહારના કારણોસર કાયદામાં નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર પંચાયતની પ્રથમ બેઠકમાં ભાગ લેવાની સ્થિતિમાં ન હોય, તો સક્ષમ અધિકારીને બેઠકની અધ્યક્ષતા માટે અધિકારીની નિમણૂક કરવાની મંજૂરી હોઈ શકે છે. આ સંજોગોમાં, ચૂંટાયેલા સરપંચે હોદ્દો સંભાળ્યો હોવા છતાં અને બેઠકમાં ભાગ લીધો હોવા છતાં, ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે

યોજાયેલી પંચાયતની પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવા માટે મામલાતદાર, અબ્દાસાના કાર્યાલયના તાલુકા વિકાસ અધિકારી શ્રી કે. એન. ગાવરીની નિમણૂકની કાર્યવાહી કાયદાની સત્તા વિનાની છે અને ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી સહિત પ્રથમ બેઠકની સમગ્ર કાર્યવાહી દૂષિત થઈ જશે કારણ કે તે કાયદાની કલમ ૫૧ (૫) ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને હાથ ધરવામાં આવી છે.

(૧૧) જો કે, એ નોંધવું યોગ્ય હોઈ શકે છે કે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, ચૂંટાયેલા સરપંચ કાયદાની કલમ ૫૧ની પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓથી સારી રીતે પરિચિત હોવાનું જણાતું નથી, જેમાં તેમને પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરવાની જરૂર પડે છે. આ સંજોગોમાં, સક્ષમ અધિકારીની ફરજ હતી કે તે કાયદાની કલમ ૫૧ની પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓને સરપંચના ધ્યાનમાં લાવે અને ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી કેવી રીતે હાથ ધરવામાં આવે તે અંગે તેમને માર્ગદર્શન આપે. ૭૩મા સુધારા દ્વારા ભાગ-૯ દ્વારા "પંચાયતો" ભારતના બંધારણમાં સામેલ કરવામાં આવી હતી. તેની કલમ ૨૪૩સી પંચાયતોની રચનાની જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૨૪૩ડી પંચાયતોમાં બેઠકો અનામત રાખવાની જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૨૪૩ડી ની કલમ (૨) એ આદેશ આપે છે કે કલમ (૧) હેઠળ અનામત કુલ બેઠકોમાંથી ઓછામાં ઓછી એક તૃતીયાંશ બેઠકો અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત

જનજાતિઓની મહિલાઓ માટે અનામત રાખવામાં આવશે. કલમ ૨૪૩ડી ની કલમ (૩) એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક પંચાયતમાં સીધી ચૂંટણી દ્વારા ભરવાની કુલ બેઠકોમાંથી ઓછામાં ઓછી એક તૃતીયાંશ (અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓની મહિલાઓ માટે અનામત બેઠકોની સંખ્યા સહિત) મહિલાઓ માટે અનામત રહેશે અને આવા ભોજન પંચાયતના વિવિધ મતવિસ્તારોમાં વારાફરતી ફાળવી શકાય છે. કલમ ૨૪૩ડીની કલમ (૪) ની જોગવાઈ એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક સ્તરે પંચાયતોમાં અધ્યક્ષોના હોદ્દાઓની કુલ સંખ્યાના ઓછામાં ઓછા એક તૃતીયાંશ મહિલાઓ માટે અનામત રહેશે. આમ, મહિલાઓનું સશક્તિકરણ કરવા અને સ્વ-શાસનની સંસ્થાઓમાં તેમની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ રજૂ કરવામાં આવી છે અને પરિણામે, પંચના હોદ્દાઓ મહિલાઓ માટે અનામત રાખવામાં આવ્યા છે. જો આ જોગવાઈઓને અસરકારક બનાવવી હોય તો નવા ચૂંટાયેલા સરપંચને તેમની ફરજો અને કાર્યોના નિર્વહન અંગે યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી કારોબારીની છે. પંચાયતોમાં મહિલાઓનો સમાવેશ પ્રમાણમાં નવો હોવાથી, શક્ય છે કે નવા હોદ્દેદારને કાયદાની જોગવાઈઓ અને પંચ અથવા સભ્યની ફરજોને લગતી અન્ય બાબતોની જાણ ન હોય. તેથી, કાયદાકીય ઉદ્દેશને આગળ વધારવા માટે, સરકાર/પંચાયતના અધિકારીઓએ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓને તેમના

કાર્યોના નિર્વહનમાં યોગ્ય સહાય પૂરી પાડવાની જરૂર છે. જો સક્ષમ સત્તામંડળે બીજા સામાવાળાને સરપંચ તરીકેની તેમની ફરજોની યોગ્ય સલાહ આપી હોત, તો હાલની પરિસ્થિતિને દૂર કરી શકાઈ હોત. તેમ છતાં, ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે પંચાયતની પ્રથમ બેઠક કાયદાની કલમ ૧૫ (૫) ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને યોજવામાં આવી છે તે હકીકત ઉપરાંત, અન્યથા પણ, અરજદારને અધિકારક્ષેત્ર વિનાના આદેશના આધારે આવી ચૂંટણીમાં ભાગ લેવાથી રોકવામાં આવ્યો હતો, તેથી ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી સહિત ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર યોજાયેલી બેઠકની કાર્યવાહી દૂષિત થઈ ગઈ છે અને તેને રદ કરવી અને રદ કરવી જરૂરી છે.

(૧૨) ચાલુ કારણોસર, અરજદાર સફળ થાય છે અને તે મુજબ તેને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. પ્રિન્સિપલ સિવિલ જજ, નાલિયા, જિલ્લા કચ્છ દ્વારા આંક-૫ હેઠળ ચૂંટણી અરજી નં. ૧૦/૨૦૧૭ માં ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ પર એકતરફી મનાઈ હુકમ આપતો વિવાદિત આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને દુર કરવામાં આવે છે. ઉપ-પંચની ચૂંટણી સહિત ૧૯.૦૧.૨૦૧૭ પર યોજાયેલી બેઠકની કાર્યવાહી પણ રદ કરવામાં આવે છે અને અલગ રાખવામાં આવે છે. સક્ષમ અધિકારી ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે ફરીથી બેઠક બોલાવશે જે કાયદાની કલમ ૫૧ (૫) ની જોગવાઈઓ અનુસાર

યોજાશે. નિયમને તે મુજબ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે, જેમાં ખર્ચનો કોઈ આદેશ નથી.

(૧૩) વર્તમાન ચુકાદાની જાહેરાત પછી, સામાવાળા નંબર ૩ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી હરેશ પટેલે વર્તમાન ચુકાદાને ચાર અઠવાડિયા માટે સ્થગિત કરવાની વિનંતી કરી હતી જેથી તેઓ ઉચ્ચ મંચનો સંપર્ક કરી શકે. ચુકાદામાં ઉપર નોંધાયેલા કારણોસર, વિનંતી નકારી કાઢવામાં આવે છે.

સહી/-

(હર્ષા દેવાની, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(એ. એસ. સુપેહીઆ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*